

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dalmatinova 8 - Uprava:
Selenburgova 7/II - Naročnina: Letno
40 Din, polletno 20 Din, četrletno
10 Din - Čekovni račun št. 17,152
Izhaja vsak petek.

ŠTEVILKA 33

V LJUBLJANI, 10. SEPTEMBRA 1937

Posamezna številka 1 DIN

Živel kralj Peter II.!

Dne 6. septembra je praznovala Jugoslavija njegov 15. rojstni dan. Praznovala ga je ne samo svečano, marveč z vso iskrenostjo, ki jo more pokazati le narod, ki svojega kralja v resnici ljubi.

Naš kralj je še mladenič, ki se z vso vestnostjo pripravlja na svoj visoki poklic. Toda mi smo prenesli vso globoko ljubezen, ki smo jo gojili do njegovega velikega očeta, na njega. Tako ga na njegovih potih ne spremlja samo mehka roka skrbne matere, marveč iskrena ljubezen milijonov Jugoslovanov.

Kajti on je tudi naša velika nada. Nada, da bo kot veren sin svojega očeta izpolnil njegovo oporoko ter privedel narod in državo v v srečno bodočnost, utrjeno na znotraj, zavarovano na zunan; da bodo zavladale pravica, svoboda in demokracija; da bo izvedeno načelo socijalne pravičnosti in zagotovljen kruh vsakemu Jugoslovanu.

Da bo to izvedel, za to nam je jamstvo njegovo poreklo. Karadjordjević je in to je mnogo. Rod je to pogumen in čil, dosleden in vztrajen, vedno v službi domovine, ne plašeč se ne dela, ne truda, ne bojev, ne smrti, ako to zahteva domovina. V najtežjih trenutkih Karadjordjević niso obupali, tudi takrat ne, ko so začeli omahovati njihovi najbližji svetovalci.

Jamstvo za to nam je volja njegovega očeta. Odel ga je v sokolski krog, postavil ga na čelo Sokolstva. Ali je mogel lepše in boljše izraziti svoje želje, pokazati pot, označiti cilj? Ideali Sokolstva naj bodo tudi ideali našega vladarja.

Vso srečo želimo mlademu kralju iz dna svojih src, ki mu bodo bila zvesto in vdano do smrti!

Dr. M. Korun:

Samouprave?

Dvoje važnih ugotovitev o dvojni politiki predstavnikov bivše SLS

V torkovi številki «Slovenca» smo brali, da je na seji vladnega kluba JRZ slovenski poslanec dr. Veble zahteval tri stvari: prvič pomoč po elementarnih neugodah prizadetim, povišanje proračunov socijalnega, gradbenega in kmetijskega ministrstva za prihodnje leto in zakon o banovinskih samoupravah ter o financiranju samouprav.

Ker je g. dr. Veble poslanec slovenskega dela JRZ, bivše SLS, upravičeno smatramo, da je s tem naša bivša SLS po dolgem času vendarle stopila iz svoje rezerve glede vprašanja notranje ureditve naše države in je — stoječ na stališču današnje ustave — začela pritiskati, da pride zakon o samoupravah in njihovih financah, ki je že dolgo obetan, vendarle pred parlament.

Ob taki programatični zahtevi slovenskega dela JRZ sta potrebni dve konstataciji:

Bivša SLS je stala na stališču avtonomije Slovenije; njen svoječasni ustavni načrt je nekaj bistveno drugega, kakor zakon o samoupravah v okviru današnje

ustave. Po vidovdanski ustavi se je avtonomistično gibanje bivše SLS celo še bolj zradikaliziralo. Vemo, da je imela bivša SLS celo zelo ozke stike z radičevci in da so se njene želje in hotenja precej približevala hrvaškim zahtevam.

Ko je bivša SLS stopila v JRZ, si nismo bili na jasnem, kaj bo z njenim programom o notranji ureditvi države. Ali je samo formalno sprejela okvir današnje ustave in s tem možnost skromnih samouprav, ali je svoj avtonomistični program končno javno pokopala?

Predlog g. dr. Vebleta nam kaže, da je bivša SLS svoja avtonomistična kopja pokopala in da se je slovenski del JRZ končno izrekel za banovinske samouprave v okviru današnje ustave.

To je prva konstatacija. S tem svojim stališčem pa je slovenski del JRZ sprejel tisto notranjo ureditev naše države, ki jo zastopa že leta in leta JNS.

To je druga konstatacija. Spominjamo se člankov v «Slovenca», ko je apeliral na vse Slovence, ki so dobre volje, da se

strnejo in postavijo za slovenske narodne zahteve. Odziva — naravno — «Slovenec» ni našel, toda zdaj sta se našli bivša SLS in JNS na isti programatični zahtevi.

Primorski rojaki niso fašisti!

Predsedniki emigrantskih društev in člani direktorija Zveze jugoslovanskih emigrantskih društev iz dravske banovine, zbrani na konferenci v Ljubljani dne 8. avgusta 1937, so izdali spricho raznih napadov na primorske emigrante, ki so se ponovno pojavili v delu slovenskega časopisja in slovenske javnosti, naslednjo resolucijo:

1.) Ugotavljamo, da so tako Zveza jugoslovanskih emigrantskih društev, kakor tudi posamezna, v Zvezi včlanjena društva stali in stoje strogo na nadstrankarskem stališču in da se v nobenem pogledu ne vmešavajo v spore strankarsko-političnega značaja.

2.) Poudarjamo, da so se navedena društva vedno in zlasti tudi v zadnjem času dosledno držala tega načela in da ni bilo prav nobenega primera, ki bi mogel vzbuditi le sum v tem pogledu.

3.) S ponosom ugotavljamo, da se ogromna večina emigrantov v svobodni domovini kljub težkim in včasih obupnim razmeram, v katerih živi, ponša ne le korektno, ampak naravno pohvalno, in da so, dokler so še živeli pod Italijo, bili vedno vzorni, zvesti sinovi svojega naroda, odločni in odporni ter se niso bali niti najtežjih žrtev v borbi za narodne pravice.

4.) Poudarjamo, da se emigranti iz Julijske Krajine ne smejo smatrati v Jugoslaviji za goste, temveč za sinove iste matere z istimi pravicami, čeprav nimajo jugoslovanskega državljanstva. Zaradi tega imajo pravico in, če so jugoslovanski državljani, celo dolžnost, da se uveljavljajo v političnem in narodnem življenju. Za to politično udejstvovanje in nastope posameznih emigrantov pa odklanjamo vsako odgovornost.

V. Vlahovič, Ljubljana:

Državlanske svoboščine - dvojni pojem

Brez spoštovanja zakonov s strani vladajočih in vladanih ne more biti reda v državi

Kadar se v notranjosti kake države prične pojavljati incidenti, poboji in končno nemiri, je to znak, da nekaj ni v redu. Največkrat je vzrok v tem, da se zakoni ne spoštujejo, odnosno, da se delijo državljani v dve skupini. V takem stanju ima privilegirana skupina to prednost, da se ji kroji življenje po takih točkah zakona, ki so ji po volji, dočim se napram drugi skupini uporabljajo samo oni zakonski predpisi, ki gredo v prilog trenutno vladajoči skupini.

Naravno in povsem razumljivo je, da se mora iz takega stanja roditi nekaj tretjega — nezadovoljstvo in končno uporne sile. Notranji upor človeka je razumljiva reakcija in naravni proces, ki ima svoj izvor v nezadovoljstvu, kar je končno logična posledica nasilja. Saj vendar do danes

Zakaj ne bi bil slovenski narod z današnjo politiko bivše SLS prav tako zadovoljen, kakor je bil s politiko JNS? Mi ne vidimo med obema strankama — razen v kulturnih vprašanjih — prav nobene razlike več.

5.) Najodločneje zavračamo vse očitke, iznešene v javnosti, ki le prerada dejanja nekaterih redkih emigrantov-poeincev generalizirajo in tako povzročajo nestrpnost, da, celo sovraštvo proti primorskim Slovincem, pri čemer pozablja, da tvorijo prav ti tretjino našega naroda.

6.) Prav tako najodločneje odbijamo pavšalne obdolžitve, da so tisti naši idealni mladeniči, ki so morali zaradi svoje velike ljubezni do naroda največ trpeti in v najhujši stiski pribežati med svoje brate v Jugoslavijo, da si rešijo vsaj golo življenje, služili italijanskemu fašizmu in da skušajo sedaj vpeljati tudi v Jugoslaviji fašistične metode.

7.) Apeliramo na vso slovensko javnost, zlasti pa na njene predstavnike in časopisje, da se vzdržijo kakršnegakoli neutemeljenega izpada proti emigrantom in generaliziranja, ker se s tem le povečuje gorje našega naroda v Julijski Krajini.

8.) Pozivamo končno vso slovensko in jugoslovensko javnost, da zastavi vse svoje sile za omiljenje usode naših neosvobojenih bratov.

Dr. I. M. Čok s. r., predsednik Zveze.

Jura Mirkovič s. r., podpredsednik Zveze.

Anton Mladen s. r., za tajnika Zveze.

POLITIČNI TEDEN

Sodeč po vesteh, ki jih objavljajo jugoslovanski politični listi, predvsem seveda režimski, se je razburjenje v javnosti, ki je nastalo zaradi konkordata in smrti patrijarha Varnave, že deloma poleglo in je baje že v kratkem pričakovati popolne normalizacije političnih razmer v državi. Kakor je bilo pričakovati, je glavno glasilo JRZ «Samouprava» napisalo, da so znane demonstracije v Beogradu in po drugih mestih poleg pristašev bivšega režima organizirali tudi komunisti, ki da so prejeli od Kominterne iz Moskve direktni nalog, naj se angažirajo pri demonstracijah pod videzom pravoslavja in nacionalizma. Točnosti teh informacij pa zaenkrat spricho razmer ni mogoče docela kontrolirati.

Opozicijske stranke in skupine razvijajo te dni izredno živahnost in delavnost ter niti najmanj ne opuščajo truda in naporov za svoje medsebojno sporazumevanje. Kakor je znano, doslej iz znanih vzrokov nasprotniškega intrigiranja ni bilo mogoče doseči kakih vidnejših uspehov v tem pogledu. Jasno pa je tudi, da opozicijske skupine svojih notranjih zadev in svoje politične taktike na podlagi prebogatih izkušnje v preteklosti nočejo nositi na krožniku, temveč morajo gotove stvari začasno še držati na varnem in v tajnosti.

Beograjsko «Vreme» poroča, da so prejeli vodilni politiki iz bivše Kmečko-demokratske koalicije od svojih političnih prijateljev iz vrst beograjske Zdruzene opozicije obvestilo, da so se skupine gg. Stanojevića, Davidovića, Joce Jovanovića in dr. Gavrilovića končno popolnoma sporazumele in so z ozirom na izpremenjene razmere formulirale enotno skupno stališče, ki bo služilo kot podlaga za nadaljevanje pogajanj in razgovorov z bivšo KDK v Zagrebu. To novo postavljeno stališče se bistveno razlikuje od onih predlogov, ki jih je svoj čas izdelalo vodstvo zemljoradnikov in jih je nato gosp. dr. Gavrilović predložil gosp. dr. Mačku, ki je pristal nanje.

Istočasno pa je izdelal tudi dr. Mačkov zvesti sodelavec gosp. dr. Šutej iz Sarajeva svoj poseben načrt za ustvaritev nekake formalne celote, ki naj bi jo tvorili bivša KDK in pa beograjska Zdruzena opozicija. S tem bi radi dosegli to, da bi ta nova tvorba mogla v javnem političnem življenju delovati kot čvrsta, vplivna politična grupacija, ki naj bi se odlikovala predvsem po svojem složenem nastopanju v vseh glavnih vprašanjih narodnega in državnega življenja.

Politika sporazuma med vsemi demokratičnimi opozicijskimi strankami v Jugoslaviji je že na pohodu. Zdi se, da je pri vseh treznih, resnih ljudeh in političnih opozicijskih voditeljih zmagala zdrava pamet in veliko spoznanje, da se dajo pozitivni uspehi v korist najširših narodnih plasti doseči le s složnim, enotnim nastopom in da so politični nasprotniki iz drugega tabora mogli gospodariti po svoji mili volji le na podlagi razcepljenosti v opozicijskih vrstah in zaradi nesloge v pogledu osnovnih linij javnega življenja in delovanja. Med narodom je zavladalo novo upanje na boljše čase, ki jih prinaša s seboj porajajoča se doba prave, čiste demokracije.

tranje pretrese v državi — ako ne morda še kaj hujšega. Taka licemerska politika pretvarja najzvestejše in najzanesljivejše državljane čez noč v najnevarnejše elemente, ki se — lahko bi rekli — namenoma silijo v ilegalna dejanja.

Na ta način se ruši avtoriteta zakonov, ki bi morali biti sveti tako vladajočim, kakor tudi vladanim. Kjer ni pravnega reda v državi, tam se razpase korupcija, ki je najhujša uničevalka blagostanja in obenem ustvariteljica medsebojnega sovraštva.

M. K-ova:

Ženski kotichek na novinarski razstavi

Pomanjkljiv prikaz resničnega sodelovanja slovenske žene v našem novinarstvu

Pravijo, da je slovenska žena stisnjena v kot. Vprašanje je seveda, po čigavi krivdi; po lastni ali po krivdi prirediteljev? Od delu manjka glave na pravem mestu, nadpisa; ne vemo tudi, če iz privzgojene ženske skromnosti, iz njene ponižnosti, navajene podrejenosti ali neurejenosti. Na tabeli, pritrjeni ob strani, je prikazan jasen pregled obsežnega, hvalevrednega dela, ki ga je izvršila slovenska žena v času zadnjega polstoletja na področju slovenskega novinarstva in revijalnega dela. Če primerjamo po tej tabeli omenjeno delo z razstavljenim materialom, je razvidno, da se en del v tej stroki aktivnega žensstva ni potrudil podati popolne nazorne slike svojega dela ob uri splošne slovenske kulturne razstave in to, mislim, najbrže zaradi ozkega nepravilnega strankarskega zadržka.

Zanimivo bi bilo tudi izslediti in posneti anonimno delavnost slovenske žene v novinarstvu, ki se je skrivala dolgo vrsto let večkrat tudi pod različnimi moškimi imeni, ker bi bila sicer v tedanjem ozračju izgubila njena beseda na vrednosti in veljavi. K tej študiji bi nam dala Marica Bartol-Nadliškova gotovo mnogo dragocenega porabnega gradiva. Bilo bi tudi

Povsem logično je, da v takih razvrstanih razmerah ni mogoče računati na izboljšanje življenjskih razmer in je lahko takoj jasno vsakomur — pa še tako svetovno neopredeljenemu državljanu — kam pelje taka pogubna politika.

Zato moramo stremeti za tem, da z vsemi sredstvi preprečimo take ali podobne poskuse, ker drugače bomo sami krivi lastne pogube in obenem svoji grobokopi na lastni zemlji in v lastni državi.

treba ugotoviti, koliko se je oglašala naša žena javno kot «mati» ali «starši» k vzgojnemu vprašanju posameznih stanov.

Na žalost beležimo, da odnošaji še danes celo nekatere resnično mlade poročevalke z razstave zgrešene bežne vtise, ker zaidejo s svojimi opazovanji in puščicami tako daleč, da merijo razstavljenim fotografijem v tem oddelku z vidika postarnih gospa ali mladostnih lic, tako prav v starem slogu. Bolje bi bilo, da bi iskale delo in ne le obrazov, da bi se poglobile v probleme, ki jih študirajo te žene, če omenim n. pr. samo na razstavi citirane besede, ki se glase:

«Nujno je, da vzbudimo politično vest jugoslovske državljanke z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Premnogo naših žena dremlje sedaj v politični mlačnosti ali se vdaja fanatični zamaknenosti v dobro poedinim strankam brez kritičnega lastnega osebnega preprčanja. Dajmo naši ženi zato predvsem politično vzgojo:

da bo znala ceniti vpliv politike, da se bo jasno zavedala svojega mesta v javnem življenju,

da bo spoznala svoje pravice in se zavzela zanje,

da bo šla končno v rast do strankarske politične zrelosti.»

V SPOMIN RAVNATELJA D. ŠAPLE

Dne 4. septembra t. l. je preminul po dolgem težkem bolehanju ravnatelj Mestnega pogrebnege zavoda v Ljubljani g. Danilo Šapla. Pokojnik je bil markantna osebnost, znan ne samo v vseh krogih Ljubljane, ampak širom Slovenije. Od svoje mladosti je bil vedno naroden, napreden in požrtvovalen. Svojih petinideset let je sodeloval v Ljubljani pri vsaki večji akciji, prireditvi, manifestaciji, kajti bil je neprecenljiv organizator, ki so ga klicali na pomoč pri vsaki priliki. Brez Šaple ni bilo ničesar! Skozi njegove roke so šli stotisoči, njegovi računi so bili vedno v najlepšem redu. Ko je naša Talija še bila v rokah Dramatičnega društva, je tudi tam opravljal posel blagajnika v polno zadovoljstvo vseh, kajti plače so se redno izplačevale vsak mesec. Mnogo svojih sil je posvetil Sokolstvu, ustanovnik in

prvi starosta je bil bežigradskega Sokola.

Zadnja leta so mu bila zagrenjena po klevetah in obrekovanju.

Pokojnik, ki je bil mož nadvse ponosen, tega ni prenesel. Legel je v grob duševno strit, zapustivši dve hčerki in prezadolženo hišico.

V tej duhovni depresiji si je prepovedal svečan sprevod, spremstvo in cvetje. Kljub temu se je poslovilo od njega veliko število njegovih prijateljev, bivši župan ljubljanski in dolgoletni šef pokojnikov dr. Dinko Puc pa mu je v slovo izpregovoril nekaj iskrenih besed. Končal je z besedami: «Verovali smo vani, ko je bil živ, verujemo vani, ko je mrtev. Spomin na njega nam ostane čist in ljube!» Tako bodi!

Domači pomenki

«Delavska pravica» in
oficijelni katoliški tisk

Dr. Gosar piše v «Delavski pravici» z ozirom na polemiko, ki je nastala radi prof. Koebekovega spisa o španski razmerah v letošnjem prvem zvezku «Doma in sveta», naslednje:

«Glede »Doma in sveta« zadošča pripomniti tole: Šetvilka 1—2, kjer je objavljen članek prof. Koebeka, je izšla, če se prav spominjam, konec meseca aprila. Kolikor mi je

znano, so bili takrat v tiskarni že rokopisi za naslednjo številko, ki pa do danes, to je čez dobre štiri mesece, še ni izšla. Da bi je uredništvo ne hotelo izdati, tega do danes še nisem slišal.

Za sklep samo kratko pripombo: Če hoče katoliško radikalno gibanje na tak način, kot je razvidno iz prejšnjih citatov, mimo vseh takih mučnikov in napadov, kot so moji, »delati naprej za kraljestvo Kristusa Kralja«, mu tega res ne morem braniti. Vsak po svoje! Zdi

se pa, da bi bilo prav, ako se ne bi vrh vsega še sklicevali, da delajo, kakor to razporeja tisti, ki Njega zastopa kot vidni poglavar vojskujoč se Cerkev!»

„Jugočeška“ in Kranj

Kakor znano, se je velika tekstilna industrija »Jugočeška« v Kranju borila z vso silo proti mestni trošarini, katero je sklenil svoj čas občinski svet, da bi prisilil to cvetočo industrijo, naj nekaj prispeva v pokritje občinskega proračuna, ko ima od mesta toliko dobička. »Jugočeška« se je borila proti predpisu trošarine z vsemi sredstvi, intervenirala in agitirala proti občinski upravi in naposled res uspela pri upravnem sodišču v Celju. Sedaj pa je Državni svet v Beogradu ugodil pritožbi mestne občine, razveljavil sodbo upravnega sodišča v Celju ter izrekel, da je bilo pobiranje trošarine s strani občinske uprave v skladu z zakonom.

Za Kranj pomeni ta sodba letni dohodek nekaj stotisoč dinarjev, ki ga bo plačal inozemski kapital.

Veselo oznanilo?

Soglasna ugotovitev slovenske napredne, kakor tudi klerikalne javnosti, je, da se je pisanje slovenskega katoliškega in JRZ tiska v zadnjem času močno, sumljivo in skoro neverjetno izpremenilo, kar gotovo nekaj pomeni. Podobni simptomi so se v zgodovini tega časopisa in njegovih političnih očetov že mnogokrat pojavljali in tako vsem britnim Slovincem že v naprej naznanjali važne nove dogodke in izpremembe. Bog ve, kaj nam sedaj napovedujejo ti zanesljivi napovedovalci in oznanjevalci z drevesa, ki raste tam za vodo pri ljubljanskem Zmajskem mostu?!

Kdo je koga klical?

Jereželjubni »Domoljub« piše v eni zadnjih številčk takole: »Zakaj nesrečnega političnega sistema, ki se je začel že l. 1919., ki se je slovesno ustoličil z vidovdanske ustavo in ki se je potem razgallil v vsej svoji odurnosti in škodljivosti za časa diktature (v kateri je aktivno sodeloval tudi dr. Korosec! — Op. ur.), do danes še ni bilo mogoče vreči? Iz enostavnega razloga, ker je dobival tudi na Slovenskem vedno nekaj pristašev, ravno dovolj, da so vsa povojna leta mogli sedeti v belgrajskem narodnem predstavništvu razni Kramerji, Puclji in slični, katere so potem velesrbske vlade klicale v svojo sredo, da so zastopali tam Slovence.« — Seveda tega sistema ni bilo mogoče še do danes vreči, ko pa je dobil tudi v zadnjih dveh letih na Slovenskem nekaj pristašev, ki sedaj tudi sede v beograjskem narodnem predstavništvu in ki jih je centralistična vlada že pred dvema letoma poklicala v svojo sredo, da tam sedaj »zastopajo« Slovence. In čez to in tako zastopanje lastnih ljudi in voditeljev se sedaj jezi licemerski »Domoljub«...

Kdo hlapčuje danes?

S kredo v dimnik bi bilo treba zapisati globoko spreobrnitev ljubljanskega »Domoljuba«, ko piše o svojih ljudeh in poglavarjih takele čudne stvari: »Ako bi naš slovenski narod pokazoval (!) v povojnih letih vedno tako odločen in enodušen odpor, kakor bi bilo potrebno, vsaj toliko kot n. pr. Hrvatje, ni verjetno, da bi se bil vzdržal do danes. Tako je pa vsa povojna leta en del našega naroda hlapčeval velesrbskemu centralizmu, a drugi del se obehal na hrvaško srajco, s čemer je bila trdna slovenska enotnost oslabljena in vsak, še tako škodljiv in protislovenski režim je lahko dobil na Slovenskem pomembne služe in priganjače. In ta neenotnost nas slabši še danes.« — Res hvalevredno priznanje.

Za politiko izkoreninjevanja

se vroče zavzema tudi ljubljanski tednik JRZ in Katoliške akcije, ki odkrito piše: »Vsi vemo, kje nas čevlji žuli in menda ni niti enega Slovenca več, ki bi ne vedel prav natančno, da je treba današnji centralizem izrupati prav do korenine, če hočemo priti kdaj na zeleno vejo...« — Tudi mi smo za to politiko izkoreninjevanja in svetujemo gospodom okrog »Domoljuba« in

«Slovenca», da začno kar okrog sebe in pri njih, ki so jim najbližji in ki so zvesti današnjim sodelavci pri sprovanjanju današnjega centralizma. Hvaležni narod jim bo pri tem delu prav rad pomagal na zeleno vejo...

Perišče koruze in obstoj naroda

Svetopisemska zgodba o prodanem prvenstvu in skledi leče se ponavlja danes tudi na slovenskih tleh. Katoliški »Domoljub« namreč piše: »Da, če nam je trenutno perišče koruze, s katero se trenutno nasitimo in ki jo moramo sami presneto drago plačati, več, nego obstoj naroda, potem seveda ne more biti drugače, nego je.« — Globoka resnica, ki jo podpisemo vsak hip. Čudno je le, da so se tega gospodje okrog »Slovenca« in »Domoljuba« zavedli šele sedaj, po dveh letih. Pa se potem takole volče-spokorno trkajo na grešna prsa in vzdihujejo: »Da, če nam je več perišče koruze, ne more biti drugače, nego je...«

Kje je doma politična nezavednost?

Na to pomembno vprašanje odgovarja zadnji »Domoljub« zelo pristrano in odkrito takole: »Tudi če je v narodu število politično nezavednih ali vsaj premalo zavednih ljudi preveliko, lahko postane to zanj usodno, ker bo vsak sovražni režim lahko dobil ob vsaki priliki vendarle neko večjo ali manjšo skupino, ki bo pripravljena pasti v hrbet lastnemu narodu ter ga izdati v najusodnejših trenutkih. Sijajen, čeprav prežalosten vzgled zato imamo ravno Slovenci. Pri volitvah v ustavotvorno skupščino leta 1921. se je pokazalo, da smo imeli pri nas tedaj politično res zavednih Slovencev komaj tretjino. Ti so oddali svoje glasove SLS, ki je že tedaj nastopila z jasnimi in edino odrešilnim avtonomističnim programom, saj se je že tedaj očitno kazalo, kako si skoro vsi Srbi predstavljajo notranjo ureditev naše Jugoslavije.« — Ker sedijo gospodje iz »Domoljubovega« tabora danes v vladi, bi radi izvedeli od njih, kako si Srbi danes predstavljajo našo Jugoslavijo? Dalje bi nam gospodje morda pojasnili, kako mnenje blagovoltivo imeti o politični zavednosti in doslednosti gospodov narodnih poslancev dr. Vebleta, dr. Koceta, dr. Klara, Brenciča, Peveca, Kersnika, Benka, dr. Šemrova in tovarišev, kakor tudi onih volilcev, ki so jih poslali v Beograd, da »zastopajo« tam Slovence? Ti gospodje so vendar bili izvoljeni na Jelfičevem programu in na njegovih listih ter so takrat goreče prisegali nanj kot na svojega edinega voditelja? Pa še to nas zanima: Kako naši današnji slovenski predstavniki v osrednji centralistični vladi pred svojimi srbskimi tovariši zagovarjajo in uveljavljajo »svoj jasn in edino odrešilni avtonomistični program?« Kdaj ga pa kaj mislijo oživotvoriti?!

O zvezi Slovenije z morjem

piše zadnji »Domoljub« in pravi: »Pred vojno je imela Slovenija dve železniški zvezi z morjem: na Trst in na Reko, danes pa nima nobene! Zakaj se ta proga ne zgradi, če so res po vojni porušene železniške zveze na prvem mestu? Tu bi radi slišali odgovor!« — Ta odgovor prihaja teden za tednom z zanesljivo točnostjo iz politične pisarne JRZ in dosledno pravi: »Železniška proga Črnomelj—Vrbovsko se prične prav zanesljivo graditi že prihodnji teden!« Ali gospodom okrog »Domoljuba« morda ta odgovor iz lastnih vrst ne zadostuje? Ali mu

Lažna sramežljivost

Na ljubljanskem velesejmu imamo tudi umetniško razstavo, na kateri so razstavljeni dela najvidnejših predstavnikov naše upodabljajoče umetnosti. Pred dnevi pa se je zgodilo, da je moral prireditelj razstave s papirjem pokriti nelo sliko, predstavljajočo spečo golo deklico. To sliko je ustvaril akademski slikar g. Tone Kralj in se nad njo ni doslej še prav nihče zgražal in pohujševal. Sedaj pa je prišel ukaz o odstranitvi slike z razstave.

Širite naš list!

Zunanja politika

Boji na severnem Kitajskem zavzemajo vse večji in pomembnejši razmah. Kitajci dokazujejo, da jih vodi neka notranja sila, neke vrste neogibna potreba, da rešijo svoje življenje kot narod. Zato se upirajo in borijo tako, da se jim danes divi ves svet, tembolji, ker skoro ves svet z njimi v tej vojni simpatizira. Na vseh sektorjih okrog Sanghaja so zadržali Kitajci svoje pozicije. Japonci so prisiljeni dovažati vedno nova ojačenja, da bi zlomili odpor Kitajcev. Japonsko vojno vodstvo je prišlo do prepričanja, da bi hoteli Kitajci v borbah okrog Sanghaja izsiliti odločitve in zato mečejo v borbo vedno sveže sile. Toda Japonci niso več sigurni niti v Mandžuriji. V državi Mandžukuo zadeva Japonska na velike težave. Blizu Mukdena sta se uprla dva polka mandžurskih čet. Trdnjavo Vu-sung so si zopet osvojili Kitajci v strahoviti borbi na nož in s tem zmanjšali japonski pritisk na Sanghaj.

Kar je še neprijetneje, je dejstvo, da se v Tokiu vedno bolj čuti bojazen, da bi se tudi Rusija lahko vpletla v vzhodno-azijski konflikt. Tako je vzbudila neljubo senzacijo vest, da je bil med Sovjetsko Rusijo in Kitajsko sklenjen pakt o nenapadanju. Poučeni krogi trdijo, da ima ta pakt tudi tajne določbe, ki predvidevajo aktivno sodelovanje ruske armade ob kitajski strani, seveda šele tedaj, ko bi japonska vojska bila že izčrpana. Vendar ni verjetno, da bi se Rusija zdaj zapletla v kitajsko-japonski spor. Njeno stališče bo verjetno napram Kitajski stališče prijateljske nevtralnosti, od česar bo že imela Kitajska gotovo velike koristi z dobavo orožja in streliva.

Rusija si že radi tega ne more dovoliti posebne agresivnosti na vzhodu, ker je v zadnjih dneh nastal med njo in Italijo zelo resen spor. V Sredozemskem morju se je namreč začelo v zadnjem času pojavljati piratstvo v širokem obsegu in neznane ladje napadajo ter potaplajo brez svarila trgovske brodove. Med temi sta bila torpedirana tudi dva ruska tovorna parnika ob grških obalah. Ruska vlada je sedaj obdolžila v službeni noti Italijo, da so te napade izvršile njene pomorske sile. Italija je zavrnila rusko protestno noto v zelo strogem tonu, kar je izzvalo v Moskvi srdite napade na Italijo. Zaradi tega incidenta se pričakuje, da bodo prekinjeni diplomatski odnošaji med Moskvo in Rimom, obenem pa je nastala tudi že velika verjetnost, da se bo tako imenovana sredozemska konferenca, ki sta jo sklicali Anglija in Francija v svrhu zjamčenja varnosti plovbe v Sredozemskem morju, razšla brez vsakega uspeha, kolikor se bo sploh sešla. Rusi namreč odklanjajo, da bi sedeli z Nemci za isto mizo, prav tako tudi odklanjajo Italijani, da bi se sestali z ruskimi delegati. Položaj je zaradi teh dogodkov naenkrat iznova močno napet, zlasti še, ker so pričeli ruski generali rožljati z orožjem, da se ruska vojska ne boji več nobene druge na svetu.

Razumljivo je, da se spričo tega položaja vedno bolj zblizujejo fašistične sile. Da bi se to sodelovanje posebno svečano poudčrtalo, bo posetil v prihodnjih dneh Mussolini Hitlerja v Berlinu, kjer mu pripravljajo tak sprejem, kakor ga baje še ni doživel noben suveren v Nemčiji. Italijanski in nemški tisk naglašata, da bo tvorila naslednj naprej italijansko-nemška zveza nezlomljivo silo, ki bo za vedno zaježila pogubni val boljševizma na svetu. Mogoče se jima bo to res posrečilo, toda za ceno, da njih politika vsak dan bolj tira svetovni mir na rob propada.

DOMA IN NA TUJEM

Odkritje Gregorčičevega spomenika

Izredno mnogoštevilno ljubljansko in ostalo slovensko občinstvo ter premnoga kulturna, narodna in ostala društva je združilo na praznik Malega Šmarna v beli Ljubljani slavnostno odkritje spomenika velikemu pesniku, popularnemu «goriškemu slavčku», Simonu Gregorčiču. Ob najlepšem vremenu in v navzočnosti tudi mnogih odličnih povablencev je otvorila svečanost godba «Sloge», ki je zaigrala uverturo iz Smetanove opere «Libuša». Nato je stopil na oder slavnostni govornik, bivši ban g. dr. Dinko Puc, ki je tudi predsednik društva «Soče», kateri je treba pripisati levji del zasluge za postavitve tega spomenika sredi Ljubljane.

V svojem sijajnem govoru je g. dr. Puc opisal in poudaril pristržno ljubezen, ki je vezala slovenski preprosti narod z duhovnikom-pesnikom Simonom Gregorčičem. Mehki, globoko občuteni ton Gregorčičevih poezij je naglo našel svoje mesto in iskren odmev v ljudskih srcih, tako da so premnoge Gregorčičeve pesni kaj kmalu zajele ves narod in do danes že docela ponarodele. Nadalje se je govornik v svojih izjavah obširneje bavil z življenjsko potjo in umetniškimi ustvarjanjem Gregorčičevim ter z žalostnimi razmerami, v katerih je bil Gregorčič primoran živeti v svojem duhovniškem poklicu. Opisal je tudi teror škofa dr. Mahničca, kateremu

je bil na milost in nemilost izpostavljen idealni pevec «Soče», «Oljke» in «Hajdnkove oporoke». Takratne razmere in način postopanja s strani njegovih predpostavljajenih so bili tudi glavni, neposredni vzrok, da je nežno čuteči, pa tudi nežno vzrasli pesnik in narodni duhovnik Simon Gregorčič tako zgodaj omahnil v temni grob, ko bi lahko dal svojemu narodu še premnoge bisere iz svojega bogatega pesniškega, umetniškega zaklada.

Svoja izvajanja je slavnostni govornik zaključil z javno zahvalo profesorju g. Plečniku in akademskemu kiparju g. Zdenku Kalinu, ki je izdelal Gregorčičevo bronasto poprsje. Podžupan g. dr. Ravnihar je v svojem govoru izrekel iskreno zahvalo društvu «Soči» za postavitve spomenika, nakar le zapel pevski zbor «Glasbene Matice» nekaj pesmi. Pred spomenikom so se poklonili še mnogi predstavniki društev in javnega življenja, med drugimi tudi pesnik g. Oton Zupančič. Vse vzočje spomenika se je spremenilo v en sam vrt živobarvnega cvetja, šopkov in vencev.

Popoldne se je vršila na Taboru velika narodna proslava z izbranim koncertnim sporedom in recitacijami. Celotna proslava je dokazala vnovič globoko hvaležnost in nevenljivo ljubezen vsega naroda do svojega pokojnega «goriškega slavčka».

Akcija za poglobitev žel. proge

Opozorjamo cenj. čitatelje na oglas gostilne Jeločnik iz Rožne doline, ki ima na ljubljanskem velesejmu svoj poseben paviljon!

Vse one, ki so prejeli današnjo številko «Slovenske besede» na ogled, opozarjamo na brezplačno posvetovalnico «Slovenske besede». Več v oglasu na zadnji strani.

Nj. Vel. kraljica Marija je večeraj dopoldne obiskala ljubljanski velesejem in si ga z velikim zanimanjem ogledala.

Novi ljubljanski mestni muzej bo odprt na svečan način 15. septembra t. l.

Napredovanje v vojaški službi. Za divizijskega generala je napredoval poveljnik dravske divizijske oblasti brigadni general g. Lazar Tonic. Čestitamo!

Borbaški shod, ki se je vršil na praznik Malega Šmarna dopoldne v Škrbljevi gostilni v Dolenjem Logatcu, je bil prav dobro obiskan. Oblast shoda na prostem ni dovolila in se je smel vršiti le v zaprtih prostorih. Predsednik Jugoslovanske narodne stranke Svetislav Hodjera na shod zaradi bolezni ni prišel in je namesto njega govoril odvetnik dr. Dionizij Valjavec iz Zlatarja na Hrvaškem. Za njim je povzel besedo predsednik strankinega banovinskega odbora za dravsko banovino dr. Ivo Potokar iz Kamnika, ki mu je pa predstavnik oblasti kmalu vzel besedo in zaključil shod. Nekateri nasprotniki iz vrst logaške JRZ so poskušali motiti shod, pa so zelo slabo našteteli. Zborovalci so jih naglo postavili na prosto in jih primerno nagradili za njihovo enostransko pojmovanje državljanjskih svobod. V splošnem je shod zapustil pri udeležencih prav dober vtis.

Umetniška razstava vzbuja veliko zanimanje pri obiskovalcih velesejma v paviljonu «G». Razstava je res okusno aranžirana in gre g. Kosu vse priznanje. Razstavljena so prvovrstna dela naših najuglednejših umetnikov, slikarjev in kiparjev, in sicer Riharda Jakopiča, Mateja Sternena,

Anice Zupanec-Sodnikove, Ivana Vavpotiča, Bruna Vavpotiča, Maksima Gasparija, Saše Šantla, Ipolita Majkoveškega, Alberta Sirka, Franca Koširja, Franca Klemenčiča, Franca Tratnika, Franca Pavlovca, Toneta Kralja, Franca Goršeta, Zdenka Kalina in Ivana Zajca. Vsem obiskovalcem se jma obisk te razstave najtopleje priporočamo.

Voditelj Hrvatov dr. Maček se te dni vrača v Zagreb, kjer bo skupno z ostalimi voditelji KDK pretresel odnose med zagrebškim in beograjskim delom Združene opozicije.

Sestanek bivših vojnih talcev, veleizdajalcev in internirancev iz osvobodilnih vojn v letih 1912. do 1918. bo v Beogradu 26. in 27. septembra t. l.

Cene kruha v Splitu so se zopet dvignile, in sicer pri vseh vrstah peciva za 50 par, edino pri črnem kruhu za 25 par pri kilogramu. Vladni listi še vedno pišejo, da je vse ceneje. Najceneje so pač obljube, s katerimi se pita narod kar na debelo.

Prva gospodarska razstava v Osijeku je bila otvorjena 4. t. m. in je bila prirejena zgolj na zasebno iniciativo.

Tudi pri nas potrebna ustanova. V Somboru je bil pred dnevi ustanovljen mestni narodni odbor z nalogo, da podrobno proučuje vse socialne konflikte in jih skuša preprečevati potom ublaževanja socialne bede.

Za znanjem. V zagrebške ljudske in meščanske šole se je letos vpisalo okrog 14.000 učencev in učenk. Pouk se je že pričel na vseh zavodih.

V železni industriji v Zenici bodo ta mesec dokončana zadnja instalacijska dela in se bo pričelo redno povečano obratovanje že v začetku oktobra.

Pri vходу v splitski pristanišče je zloglasna italijanska ladja «Morossini» zopet povzročila s svojim napačnim manevriranjem večjo nesrečo. Zavozila je v naš potniški parnik «Rab» in ga močno poškodovala.

V Subotici je prešla pristojnost v zadevah trošarinskih prestopkov z mestnega trošarinskega

urada na mestno policijo, ki je že izrekla celo vrsto izredno ostrih kazni.

Na državnem planinskem kongresu v Novem Sadu je bilo ugotovljeno, da je v zvezi planinskih društev Jugoslavije včlanjenih 28 tisoč 409 planincev.

O priliki proslave 25letnice osvoboditve južne Srbije se bo v Skoplju vršila velika gospodarska razstava.

Na konjskih dirkah v Beogradu je občinstvo priredilo velike demonstracije, ker je bilo nezadovoljno z izreki razsodišča o zmagi tekmovalcev. Sodniška tribuna je bila dobesedno zasuta s kamenjem.

V nekaterih mestih južne Srbije so prijatelji pokojnega Svetozarja Pribičevića zbrali že nad 10.000 dinarjev za prevoz njegovega trupa v domovino. Enaka nabiralna akcija se vodi tudi v drugih pokrajinah države.

Na osmi gospodinjski razstavi Zveze gospodinj «Materi za otroka» je z dovoljenjem gosp. primarija dr. Dragaša prikazana iz njegovega delokroga doba dojenčka, predšolska doba in vstop v šolo. Mlade in stare mamice so prispevale z dobrimi nasveti in s prijaznimi spomini svojih otrok. V zdravem telesu je zdrav duh. Zato je prikazana na res zanimivi razstavi predvsem skrb za zdravo telo, zdravo, vzgojno igro in mirno, vestno učenje.

Smola dalmatinskih cementarn. Ob koncu lanskega leta so sklenile dalmatinske tovarne cementa z neko tvrdko v Perziji veliko pogodbo za dobavo 8000 vagonov cementa po zelo nizki ceni, vrhu tega pa še v francoskih frankih. Medtem pa je prišla po sklenjeni pogodbi devalvacija francoskega franka, ki je cementarne zadela naravnost katastrofalno. Ker zaradi večmesečne stavke delavcev tovarne cementa niso dobavile, je nastal seveda spor med njimi in naročnikom. Sedaj se je spor končal in tovarne so prisiljene, da izvrše naročilo po oni ceni, kakor je bila v pogodbi določena.

Med Bolgarsko in Jugoslavijo so prijateljski odnosi vedno bolj pristržni. Sedaj je končala svoje delo tudi mešana bolgarsko-jugoslovanska komisija za likvidacijo dvolastniških obmejnih posestev v Nišu in tudi že podpisala zaključni protokol o svojem zasedanju.

Zbliževanje med našo državo in Češkoslovaško je na prav dobri poti. Ko se je te dni mudil v Splitu češkoslovaški poslanik na našem dvoru g. dr. Girs, je ob tej priliki najavil sklenitev jugoslovansko-češkoslovaške kulturne konvencije, s katero bodo diplome in šolski izpiti medsebojno priznani brez vseh drugih formalnosti.

Spor med Češkoslovaško in Portugalsko ima za našo državo to dobro stran, da bodo Čehoslovaki odslej nabavljali sardine pri nas. Vsako leto uvozijo Čehoslovaki za kakih 15 milijonov dinarjev sardin. Tudi Japonska je z ozirom na vojne dogodke za nekaj časa izpadla iz vrste dobaviteljev sardin.

Pariski tramvaj, ki ga kratko imenujejo «Metro», je z ozirom na povišanje voznih cen in pa na močno narasli promet zaradi svetovne razstave izkazal v preteklem mesecu dvig dohodkov za 15%, in sicer je prišlo v njegove blagajne nad 48 milijonov frankov. To bi bilo nekaj za ljubljanski tramvaj...

Pet tajnih radijskih postaj deluje v Nemčiji in redno vsak dan oddaja protirežimske govore. Že nad pol leta se trudi cel štab najboljših nemških tehnikov, da bi našli te postaje, toda ves njihov trud je bil doslej zaman.

Francoski prosvetni minister Jean Zey je prispel v Moskvo, da prisostvuje festivalu sovjetske gledališke umetnosti.

Muslimani v Maroku in Indiji so obvestili vrhovni arabski svet, da bodo proglasili bojkot vsega an-

gleškega blaga, če bi se Palestina razdelila na tri dele, kakor so predlagali Angleži.

Po informacijah madžarskih listov se vodijo pogajanja med Jugoslavijo in Madžarsko glede otvoritve jugoslovanske meje za uvoz madžarskih filmov.

Splošno vojaško obveznost bo v kratkem uvedla tudi Anglija. Zdi se, da vse ozračje diši po vojni...

O sklicanju konference sredozemskih držav trdi italijanski tisk, da pomeni ta konferenca vojno proti fašizmu.

Iz Šanghaja je doslej pobegnilo že nad 700.000 oseb. Evakuacija se nadaljuje. Japonska ofenziva na Šanghaj se je povsem izjalovila.

Na Sredozemskem morju nobena ladja ni več varna pred napadi neznanih podmornic ali letal. Cela vrsta angleških, ruskih in francoskih ladij je bila že torpedirana in potopljena z vsem svojim tovorom, namenjenim v Barcelono, vred.

Razvoj dogodkov na Daljnem vzhodu je vzbudil tudi v Združenih državah Severne Amerike največje vznemirjenje in bojazen za ameriške interese na Kitajskem.

V Sovjetski Rusiji se je pričelo pred dnevi rekrutiranje vojaških novincev in računajo sovjeti, da bo letošnji kontingent za 200.000 mož večji, kakor prejšnja leta. Ta presežek je namenjen za okrepitev garnizij v Sibiriji in na Daljnem Vzhodu.

Podkralj Abešinije maršal Grazianj bo v kratkem odstopil iz zdravstvenih razlogov. Za njegovega naslednika se omenja vojvoda Aosta.

Zanimiva aretacija. Blizu belgijske meje je bil te dni aretiran generalni tajnik druge socialistične internacionale dr. Friderik Adler. Odpeljali so ga v Roterdam.

Svobodoljublje na Poljskem. Oblasti so v Krakovu aretirale te dni celo vrsto vodilnih osebnosti polske kmečke stranke. Predsednik republike je prekinil svoj dopust in se je vrnil v Varšavo. Položaj v državi je skrajno resen in napet.

Vrhovni poveljnik japonskih čet na severnem Kitajskem je inozemskimi novinarjem razložil vojaške cilje Japonske. Dejal je med drugim, da morajo japonske čete vreti kitajsko vojsko čez veliki zid vse do visoke planote centralne Azije. Po tem načrtu bi smele biti najbližje kitajske čete oddaljene od starega cesarskega mesta Pekinga najmanj 800 km.

Češkošlovaške tovarne orožja so prezaposlene z izdelovanjem vsakovrstnega orožja za Kitajsko. Naročilo financirajo Angleži in sicer je zaenkrat naročenega orožja za dve in pol milijarde dinarjev. Čaščenje boga Marsa je res draga stvar...

Nemški državljani kot obvezni člani narodnosocialistične stranke ne smejo biti člani Rotary-klubov, ker stoji strankino vodstvo na stališču, da ta klub ni antisemitski.

Kulturna borba v Nemčiji traja še vedno dalje. Na niirberškem kongresu se pričakuje, da se bo predvsem razpravljalo cerkveno vprašanje in da bodo ob tej priliki izdane nove odredbe o nadaljnjih omejitvah cerkvenega vpliva na vzgojo nemške mladine.

Vlada Združenih severnoameriških držav je že pričela razpošiljati vabila za mednarodno svetovno razstavo, ki bo leta 1940. v New Yorku.

Ameriški delavci so res pravicati gospodje v primeri z našimi, ker določa zakon, da morajo doživati pri 40urnem delavniku najmanj po 16 dolarjev na teden oziroma najmanj 20 dinarjev na uro. Pa poglejmo pri nas...

Letošnja žetev v Franciji je precej slaba in je padla proti lanskemu skoro za 15 odstotkov.

Samouprava Vprašanja in odgovori

Vprašanje: V telovadnici našega Sokola so bili več let zaporedoma vojaški nabori za mladeniče treh sosednih občin. Za prepustitev telovadnice v ta namen je vsaka teh treh občin plačevala Sokolu po 50 din za vsako leto. Letos so bili nabori tudi v tej telovadnici, a občina F., v kateri je Sokolski dom, ni še plačala dogovorjene odškodnine in je tudi noče plačati, dasi sta jo ostali dve občini že nakazali vsaka po 50 din. Kako nam je ravnati, da pride Sokol do odškodnine?

Odgovor: Za uporabo dvorane v Sokolskem domu more po našem mnenju Sokolsko društvo terjati vse prizadete občine, katerih naborniki so bili v dvorani na pregledu, za dogovorjeno vsoto, odnosno vsoto, ki se je prejšnja leta po dogovoru za ta namen plačevala. Če je bila ta vsota 50 din za vsako občino, more Sokolsko društvo po našem mnenju tudi za zadnjo uporabo zahtevati ta znesek, ker se da sklepati, da je bila uporaba dvorane za to vsoto dogovorjena. Na vsak način pa mora Sokolsko društvo zahtevati plačilo te dogovorjene vsote pisмено od tiste občine, ki je dvorano naročila. Če občina v danem roku ne odgovori, naj Sokolsko društvo poroča o tem pristojnemu sreskemu načelnstvu, ki bo kot poklicano nadzorno oblastvo gotovo vse ukrenilo, da se spor pravilno reši v skladu z zakonom.

Vprašanje: Oktobra leta 1936, sem prenehal biti predsednik občine, ker je bil izvoljen na to mesto drugi. Občinska pisarna je bila do tedaj v moji hiši. Za kurjavo, razsvetljavo, čiščenje in za najemnilno uradnega prostora za dobo od 1. aprila do 31. oktobra 1936 mi pritiče še znesek 500 din, ki ga od občine še nisem dobil. Sedanjí predsednik občine mi noče tega zneska nakazati, dasi je v občinskem proračunu primeren kredit na razpolago. Kaj naj ukrenem, da pridem do tega denarja?

Odgovor: Vaša terjatev proti občini znaša za kurjavo, razsvetljavo, čiščenje pisarne in najemnilno uradnega prostora za dobo od 1. aprila do 31. oktobra 1936 465 din, ki jih od občine še niste dobili. Če ste imeli z občino pogodbo, odnosno Vam je občinski odbor s sklepom to priznal, Vam plačilo tega zneska pritiče. Zato Vam svetujemo, da predložite občini pisмено zahtevo, da Vam to vsoto izplača. Za odgovor dajte občini primeren rok. Če Vam v danem roku občina ne odgovori, oziroma ne izplača dolžnega zneska, poročajte to pisnému pristojnemu sreskemu načelnstvu s prošnjo za posredovanje in s pripombo, da vložite proti občini tožbo pred rednim sodiščem, če Vam zneska ne plača v danem roku. To pozneje tudi v resnici lahko storite, če bi pogajanja ne uspela.

Pripominjamo pa, da ni odločilen za Vašo pravico do izplačila tega zneska občinski proračun, temveč je posebna pogodba ali pa sklep občinskega odbora, ker se z občinskim proračunom samim ne ustvarjajo komurkoli niti pravice, niti dolžnosti, temveč se le daje občini možnost, ne pa dolžnost, da uporabi občinska denarna sredstva za namene, ki so v proračunu predvideni. — Nerazumljivo nam je, zakaj si niste zneska izplačali, dokler ste bili predsednik občine, če Vam je ta denar v resnici pritičal.

Celo vrsto nemških novinarjev so pregnala oblastva tudi iz Kopenhagna in Stockholma, in sicer zato, ker so organizirali vohunsko službo med Nemci, ki prebivajo na Danskem in Švedskem.

„Slovenec“ pred sodiščem

V ponedeljek je stal pred okrožnim sodiščem odgovorni urednik «Slovenca», ki ga je tožil g. dr. Dinko Puca, ker «Slovenec» ni prinesel svoječasno naslednjega popravka:

Z ozirom na članek «Socialnost v znamenju šampanjca», ki ga je priobčil «Slovenec» z dne 24. 4. 1937 v štev. 97 na tretji strani v prvih treh stolpcih. Vas pozivljam, da priobčite sledeči

popravek:

Ni res, da je eden najožjih prijatelj dr. Puca bil kdaj zaslišan pri županu, da je zagrozil župan temu osebnemu prijatelju dr. Puca, da ga da takoj aretirati, če ne pove, kje je denar, nabran od dobredelnih akcij in ni res, da je tedaj ta osebni prijatelj dr. Puca prosil s sklenjenimi rokami: Ne uničite me! Tudi ni res, da bi bil g. dr. Adlešič pristal na to, da ga ne da aretirati pod pogojem, da takoj prinese knjižice v župansko pisarno in da je imel čez dobro uro dr. Adlešič nekaj hranilnih knjižic z vlogami nad 200.000.— Din v rokah.

Res pa je, da med ožjimi in osebnimi prijatelji dr. Puca takega uradnika ni. Res je, da take scene z nobenim uradnikom ni moglo biti, ker je bil za časa mojega županovanja ves denar, nabran od dobredelnih akcij, točno obračunan in oddan v mestno blagajno. Delni znesek nekaj nad Din 200.000.— pa je bil naložen plodonosno z vednostjo knjigovodstva, socialno-političnega odbora in župana na hranilno knjižico Mestne hranilnice ljubljanske pod naslovom «Mestna občina, dobredelna akcija». Ta knjižica je bila vinkulirana ter ves čas hranjena v blagajni socialno-političnega urada. Res je, da je to knjižico prevzela v svoje roke revizijska komisija spomladi l. 1936. in torej ni res, da bi bil to knjižico imel v rokah kak moj osebni prijatelj ter jo šele na grožnjo izročil dr. Adlešiču.

Ni res, da je bila socialna politika dr. Puca na mestni občini taka, da so bili brezposelni, namesto da bi delali za mestno občino na grajskih šancah, v Tivoliju, po raznih parkih, po cestah, ko je čakala kanalizacija, pošiljani na uslugo raznim zasebnim društvom in narodnim damam. Res pa je, da je bila moja socialna politika taka, da je mestna občina podpirala brez razlike na strankarsko pripadnost vsakega, kdor je bil potreben ter da je zaposlovala mestna občina brezposelne pri vseh javnih delih, to-

rej tudi na grajskih šancah, v Tivoliju, v raznih parkih, po cestah in kanalizacijah, pa tudi pri društvih, ki vršijo svoje delo v splošno korist naroda in človečanstva. Namesto, da bi se takim društvom in ustanovam dala denarna podpora, smo jim poslali za opravljanje raznih del brezposelne na pomoč. Res je, da tudi tu nismo delali razlike radi strankarske pripadnosti in da so brezposelni delali ravno tako pri Salezijancih na Rakovniku kot pri Sokolu v Tivoliju. Ni res, da so bili za časa mojega županovanja člani Narodno-strokovne zveze, ki se jim ni ljubilo delati, pa so le dobivali mezdo, čeprav niso bili zaposleni. Res je, da so se na socialnem uradu delile podpore strogo objektivno le resnično potrebnim v smislu poročil ubožnih očetov, navodil socialno-političnega odseka in uradnih poizvedb. Ni res, da so pod prejšnjo ob-

činsko upravo imeli nekateri srečni ženini prost dostop v Mladiko in da so jih pustili same v sobah z gojenkami in da se bodo iz tega blata razvile še lepe afere, katerih prijatelji dr. Puca ne bodo veseli. Resnica je, da med prijatelji dr. Puca takih ženinov ni.

Končno ni res, da se morajo moji prijatelji zahvaliti za objavo teh «zločinov» dr. Pucu, njegovemu glasilu in vsemu naprednemu časopisju, ki je obrekovalo sedanjo občinsko upravo; res pa je, da so se gorje neresnične trditve iznašale v «Slovencu» in «Slovenskem domu», v zasebnih družbah in na javnih sestankih zdravnej prepj, nego je kdo kritiziral sedanjo občinsko upravo.

Po končani razpravi je sodišče spoznalo odgovornega urednika «Slovenca» za krivega, ga obsodilo na priobčitev popravka in na denarno globo 500 din. Njegov zastopnik je prijavil pritožbo.

Slovensko železniško vprašanje

Brez odlašanja se morajo najti potrebna sredstva, da se definitivno in pravilno reši to naše življenjsko vprašanje

V javnosti se v zadnjih mesecih vedno bolj živahno in resno razpravlja vprašanje slovenskih železnic, preobremenitve slovenskega železniškega uslužbenstva in pa v ospredju vsega tega neodložljiva potreba po ureditvi ljublj. kolodvorskega vprašanja, o poglobitvi proge in ureditvi cestnih nadvozov na glavnih prometnih križiščih. O vseh teh vprašanjih se je razvila tudi obširna časopisna polemika, ki je z ozirom na resnost in važnost zadeve nedvomno prav zdrav pojav, saj dokazuje, da živo zanimanje široke javnosti za te pereče slovenske zadeve ne pojeva in nazaduje, temveč da je vsak dan večje, živahnejše in intenzivnejše ter da vsa javnost ne bo mirovala poprej, dokler ne bo vsa stvar urejena tako, kakor je edino prav in kakor to zahtevajo naše bitne gospodarske potrebe.

Prometno ministrstvo je izjavilo, da za ureditev vseh železniških potreb in preureditev kolodvora v Ljubljani ter v ostali Sloveniji nima rednih kreditov na razpolago. To je res, toda nikjer ni rečeno, da mora železniška uprava vse to izvršiti z rednimi kreditnimi možnostmi. Za to se prav lahko najdejo izredni denarni viri, saj smo z izrednimi krediti po svetovni vojni zgradili v državi že 1484 kilometrov novih železniških prog

in 337 km drugega tira. Od tega pa je odpadlo na Slovenijo komaj 5,2%, čeprav vrže prebitek, ki ga doseže vsako leto ljubljanska železniška direkcija, državi okrog 60 milijonov dinarjev, do čim so druga železniška področja komaj nad ravnotežjem oziroma so celo pasivna. Zato bi bili Slovenci celo upravičeni zahte-

vati obnovo naših železnic in železniških naprav iz rednih kreditov.

V pogledu ureditve ljubljanskega kolodvorskega vprašanja bi bilo najnujnejše, da se poglubi proga in odstranijo kurilnice iz mestnega osrčja, s čimer bi se pridobil prostor za medtirne perone. Namesto tega pa se krpa in preureja le staro kolodvorskopolje in povečava peron. Pač pa nameravajo kurilnice prenesti na gorenski kolodvor, s čimer bodo povzročili, da bo prehod na Tyrševi cesti, ki je že danes največja ovira cestnega prometa na najprometnejši mednarodni cesti na našem ozemlju, ves dan zaprt, saj bodo morale

poleg rednih vlakov voziti lokomotive neprestano v kurilnico in iz nje.

Če se žrtvujejo ogromna denarna sredstva za povečanje kolodvorov in druge investicije v drugih krajih države, kjer je promet mnogo manjši in finančno pasivnejši, kakor pa je v Sloveniji, ki smo za železniško upravo najaktivnejši pridobitnik, se morajo neizogibno in čimprej najti potrebna sredstva, da se definitivno in vsestransko ustrezajoče, po načrtu inž. Dimnika in ljubljanskega odbora za ureditev tega našega velevažnega vprašanja, reši ta naša prepombna in prepotrebna življenjska zadeva.

Sokol — čuvar Slovenskih goric vabi!

Gor. Radgona, v začetku sept. Tu na naši skrajni severni državni meji, kjer so leta 1918. padli od svinčenk avstrijske soldateske prvi oznanjevalci naše lepe domovine Jugoslavije, RADGONSKE ŽRTVE, ki so šle junško v smrt z vzklikom «Živel Jugoslavija! Mogočna Jugoslavija!» in pa tu na radgonskih tleh, kjer so padli za našo lepo Jugoslavijo hrabri MAISTROVI BORCI, ki so pomagali ustvarjati baš na tem mestu našo severno državno mejo, je vzniknilo leta 1919. na pobudo peščice neustrašenih sokolskih borcev Sokolsko društvo kot zvest čuvar naših prelepih obmejnih Slovenskih goric. To obmejno društvo, ki se od vsega svojega postanka krepko razvija in preživlja dokaj težko borbo za svoj obstanek tudi še sedaj v lastni,

težko priborjeni domovini, bo v nedeljo, dne 12. septembra t. l. javnosti predložilo sad svojega plodonosnega sokolskega dela na meji. Prihodnjo nedeljo priredi namreč po daljšem presledku javne telovadni nastop, zvezan s svečano proslavo rojstnega dne prvega staroste Nj. Vel. kralja Petra II., obenem pa se bo poklonilo tudi spomenu padlih radgonskih žrtev in Maistrovih borcev ter istega dne dopoldne ob pol 11. uri svečano položilo venec na njihov skupni grob na pokopališču sv. Petra pri Gornji Radgoni. Dolžnost vseh Sokolov, Sokolic ter nacionalno usmerjenega občinstva pa je, da podpro težko delovanje obmejnega Sokola in da ta dan ne bo nihče manjkal v obmejni Gornji Radgoni. Zdravo!

PAVILJON ROŽNA DOLINA

na razstavnem prostoru velesejmat o č i

temno bok in svetlo ležak pivo pivovarne „Union“

Nadalje nudimo: prvovrstna štajerska, dolenska in dalmatinska vina ter topla in mrzla jedila.

Za obilen obisk se priporoča Jeločnik Viktor

Oglašujte v „Slovenski besedi“

Priporoča se

SODARSTVO **IVAN MEDVED**
TACEN 56 POD ŠMARNO GORO

Izvršuje:

vsa v to stroko spadajoča dela p o z m e r n i h c e n a h.
Postrežba točna in solidna.
Priporočamo to tvrdko vsem!

Hotel „SOČA“ Ljubljana - Telefon 25-31

Moderno urejene tujske sobe, tekoča topla in mrzla voda

Sv. Petra cesta 5

Kopelj v hiši

Cene zmerne

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Trajno kodranje samo Din 60.-

Izdelava garantirano dobra.
Frizerski salon
MIRKO ZALETEL, Ljubljana
Cesta 29. oktobra (Rimska) štev. 24

Gostilna „ŠTRAJZEL“

PLESKARSKO, SOBO- IN ČRKOSLIKARSKO PODJETJE

MARN JOSIP - LJUBLJANA

Wolfova ulica štev. 12 • Telefon štev. 30-68

Kdor namerava izdati denar za soboslikarska in pleskarska dela in želi imeti res prvovrstno izvršitev, Vam priporočamo to znano in solidno tvrdko, ki Vas bo postregla najboljše.

Priporoča se za vsa v to stroko spadajoča dela in dobave •

Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno • Cene zmerne • Postrežba točna in solidna • Zahtevajte reference • Klicite telefon štev. 30-68